

Danmarks og EU's udenrigspolitik: EU som den stadig vigtigere organisatoriske ramme for dansk udenrigspolitik

Hvem bestemmer i dansk udenrigspolitik?

EU har i lang tid været den primære internationale organisation, hvorigennem dansk udenrigspolitik er blevet ført eller koordineret på de fleste politikområder. Det vises, at denne tendens bliver yderligere styrket i kraft af to nyere udviklinger: for det første EU's øgede engagement i militær sikkerhed i Europa og,

for det andet, EU's stærkere involvering i Grønland, herunder i geopolitiske forhold. Et spørgsmål, der flyder heraf, er, i hvilken grad Folketinget magter at engagere sig fuldt ud i de mange områder af EU's eksterne handlen, som Danmark har mulighed for at påvirke gennem sit medlemskab af EU.

I flere af de store spørgsmål i international politik, synes EU at have spillet en væsentlig rolle som ramme for dansk udenrigspolitik i det seneste år. I den igangværende grønlandskrise har EU og EU-partnerne spillet en central rolle i Danmarks bestræbelser på at imødegå de amerikanske krav om overtagelse af Grønland. Her kan også nævnes EU's fælles holdning til amerikanske handelsmæssige krav og trusler siden præsident Trump II's tiltræden, som Danmark qua EU's enekompetence på dette felt har indgået i siden starten på sit EF-medlemskab for mere end 50 år siden. Aftalen mellem EU og Mercosur, som har været 25 år undervejs, vil også, når den træder i kraft, påvirke rammerne for Danmarks forhold til Latinamerika. EU og dets medlemslande har også spillet en betydelig rolle i Danmarks respons på den russiske invasion af Ukraine. I forbindelse med konflikten omkring Gaza peger meget på, at EU har været et orienteringspunkt for dansk udenrigspolitik, bl.a. i bevægelsen mod en betinget anerkendelse af Palæstina. På den baggrund spørger denne artikel, hvilken rolle EU spiller i dansk udenrigspolitik, herunder i den danske udenrigspolitiske beslutningsproces.

➤➤ Argumentet er, at EU i lang tid har været den primære internationale organisation, hvor igennem dansk udenrigspolitik er blevet ført eller koordineret, og at denne tendens vil blive yderligere styrket i kraft af den internationale udvikling

Artiklen skitserer først EU's rolle i dansk udenrigspolitik bredt set og reflekterer over EU's fremtidige rolle i lyset af to aktuelle udviklinger. Dernæst præsenteres den danske politiske beslutningsproces, hvad angår Danmarks stilling til EU's udenrigs- og sikkerhedspolitik i lyset af de aktuelle tendenser i verdenspolitikken og dansk udenrigspolitik. Argumentet er, at EU i lang tid har været den primære internationale organisation, hvor igennem dansk udenrigspolitik er blevet ført eller koordineret, og at denne tendens vil blive

HENRIK LARSEN

Lektor, Jean Monnet-professor,
ph.d., Institut for
Statskundskab,
Københavns Universitet,
hl@ifs.ku.dk

yderligere styrket i kraft af den internationale udvikling. Et centralt spørgsmål her er, i hvilken grad Folketinget magter at engagere sig i de mange områder af EU's eksterne handlen, som Danmark har mulighed for at påvirke.

EU og dansk udenrigspolitik

Det er en udbredt opfattelse blandt danske politikere og embedsmænd, at deltagelse i EU's eksterne politik giver Danmark unik adgang til verdenspolitikken gennem information og deltagelse i beslutningsprocedurer om væsentlige internationale politiske spørgsmål. Karakteristisk siger regeringens udenrigspolitiske strategi fra juni 2023, at "EU-samarbejdet [er] ... den vigtigste platform for dansk udenrigspolitik" (Regeringen, 2023). Samme formuleringer kan findes i alle danske udenrigspolitiske strategier efter den kolde krig og i centrale udenrigspolitiske formuleringer, med første del af Frederiksen I-regeringen som den eneste undtagelse (Larsen, 2020). Betoningen af EU's sikkerhedspolitiske betydning i 2023 strategien er stærkere end i tidligere strategier og er vokset markant siden statsminister Mette Frederiksens vending mod EU fra efteråret 2021 (Wind, 2025). I den europapolitiske aftale mellem de fleste politiske partier i Folketinget fra december 2023 er fokus da også på EU's udenrigs- og sikkerhedspolitiske rolle blandt de mange områder, som EU-samarbejdet beskæftiger sig med (Regeringen m.fl., 2023). Det understreges samtidigt i den udenrigspolitiske strategi fra 2023, at NATO og USA er udgangspunktet for dansk sikkerhed (Regeringen, 2023), og der har ikke været store svingninger i diskursen på dette punkt indtil præsident Trump II's tiltræden i januar 2025.

Hvilken rolle spiller EU så i dansk udenrigspolitik i lyset af disse overordnede forståelser – den dominerende diskurs – i officielle sammenhænge? Dansk udenrigspolitik kan jo inddeles i mange underområder, og det er ikke sikkert, at udtalelsen om EU som "den vigtigste platform" passer lige godt på alle områder.

I bogen *Analysing the Foreign Policy of Small States: the case of Denmark* fra 2005 adresserede jeg dette overordnede spørgsmål.¹ Bogen undersøgte syv politikområder: politik i forhold til andre EU-medlemsstater, anti-terrorisme, udvikling, Balkan, Afrika, Latinamerika og handel. Konklusionen var, at EU er det vigtigste multilaterale forum for dansk udenrigspolitik på alle politikområder – med to vigtige undtagelser: militær sikkerhed (inklusive Grønland), hvor samarbejdet i NATO/USA var fremtrædende, og samarbejdet i FN angående konkrete udviklingspolitiske spørgsmål. Men der var stor variation imellem policyområderne. På nogle policyområder var Danmark aktivt i at forme politikken i EU og førte også politik uden for EU, mens dansk politik på andre områder snarere var en kopi af EU's. Der var også stor forskel i dansk anvendelse af EU-begreber på de forskellige policyområder. Undersøgelsen fandt, at typen af Danmarks engagement i EU's udenrigspolitik afhang af to forhold: for det første, hvor intensiv og ressourcerig EU's politik var på det pågældende politikområde og, for det andet, hvor stærk Danmarks formulering

af udenrigspolitisk agens var på det pågældende område. Jo mere intensiv og ressourcerig EU's politik var, jo mere blev dansk politik ført med EU. Jo stærkere Danmark forstod sig selv som aktør på det pågældende område, jo mere ville Danmark søge at påvirke tilblivelsen af EU's politik men også handle uden for EU (Larsen, 2005).

Nye rammer for EU i dansk udenrigspolitik

Analysing the Foreign Policy of Small States: the Case of Denmark var baseret på en empirisk analyse i begyndelsen af 2000'erne af, hvordan EU spillede en rolle for dansk udenrigspolitik. Mere end 20 år senere er meget forandret for Danmark, EU og globalt. Bl.a. har Danmark ophævet sit forsvarsforbehold. Der er nu mere end dobbelt så mange medlemmer af EU, og EU har en Højtstående Repræsentant for Udenrigs- og Sikkerhedspolitik, der formelt fører Unionens udenrigspolitik og primært sætter dagsordenen for EU-udenrigsministrenes møder. Internationalt har Ruslands invasion af Ukraine i 2022 ændret Danmark og EU's sikkerhedsgeografi, og et langt stærkere og engageret Kina har udfordret USA's dominerende rolle. Samtidig har valget af præsident Trump II fra 2025 sået grundlæggende tvivl om USA's politiske commitment til Europa og NATO's sikkerhedsgaranti. Selvom de fleste NATO-lande søger at signalere, at NATO fortsat består, er USA's fremtidige politiske rolle i dansk og europæisk udenrigs- og sikkerhedspolitik grundlæggende usikker. Udviklingen inden for NATO's kommandostrukturer peger også på en større europæisk rolle, hvor europæerne skal overtage flere ledende roller.

 Uanset hvor meget Danmark og de fleste europæiske lande taler om det vigtige i, at NATO og forholdet til USA består, tyder meget på et stærkere europæisk sikkerhedssamarbejde

Der er især to udviklinger, der rykker på det billede af EU's rolle i i dansk udenrigspolitik, som blev fremanalyseret i *Analysing the Foreign Policy of Small States: the Case of Denmark*. For der første peger Ukrainekrigen og den nye usikkerhed om den amerikanske garanti i det hele taget på en styrkelse af EU's sikkerhedspolitiske rolle – et stærkere samarbejde mellem de europæiske lande, både hvad angår samarbejde om våbenproduktion og egentlig forsvarssamarbejde. Danmark ophævede sit forsvarsforbehold i 2022 og har siden støttet begge dele, selvom det ikke selv har deltaget i CSDP-operationer. Så meget taler for en yderligere europæisering af dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik på dette vigtige område de kommende år. Uanset hvor meget Danmark og de fleste europæiske lande taler om det vigtige i, at NATO og forholdet til USA består, tyder meget på et stærkere europæisk sikkerhedssamarbejde. Både for at tilfredsstille amerikanske krav, om at europæerne påtager sig en større byrde i NATO's forsvar (og derved søger at fastholde USA i NATO) og for at forberede sig på en tid, hvor USA muligvis ikke længere er engageret i NATO, og Europa står alene med Rusland. Så med det danske forsvarsforbeholds ophævelse og især rystelserne i europæisk sikkerhed som

følge af Ukrainekrigen og valget af Trump II, peger meget på, at det område, som *Analysing the Foreign Policy of Small States: the Case of Denmark* fremhævede som et af de få, hvor EU ikke var det væsentligste multilaterale forum for Danmark, er under ændring. Udtrykt i de termer, som blev udviklet i *Foreign Policy of Small States: the Case of Denmark*, er EU's politik, når det gælder de militære aspekter af sikkerheden på vej til at blive mere intensiv og ressourcerig. EU's anseelige militære støtte til Ukraine (udover den bilaterale) sammen med EU-programmer som SAFE og Rearm Europe/Readiness 2030 er elementer i dette. Ophævelsen af forsvarsforbeholdet betyder, at Danmark kan deltage fuldt ud i denne proces. Så selvom EU formentligt ikke erstatter NATO som det vigtigste multilaterale forum for dansk militær sikkerhed på kort sigt, vil EU's sikkerhedspolitiske betydning gå op og Danmarks engagement heri tilsvarende. Identitetsmæssigt vil det forventeligt blive ledsaget af en ændring, hvor forståelsen af NATO som den absolutte garant for Danmarks militære sikkerhed reartikuleres – ikke indlysende i lyset af Danmarks mangeårige historie med et stærkt atlantisk tilhørsforhold. Selv om meget af aktiviteten, når det handler om europæiske sikkerhedstiltag, også finder sted inden for andre samarbejdsstrukturer end de 27 EU-lande (som f.eks. NORDEFCO og koalitionen af lande, der har søgt at påvirke de amerikanske fredspild ifm Ukraine), ser EU ud til at blive omdrejningspunktet for mange af de sikkerhedspolitiske tiltag på det militære område. Om EU lykkes med at nå til enighed om alle sådanne tiltag, er i et europæiseringsperspektiv ikke så afgørende, som at forsøgene forventeligt centrerer sig om EU. Men det dybere spørgsmål om centeret, EU, kan holde, for at parafrasere en berømt linje af Yeats digt "The Second Coming" fra 1919, forsvinder ikke.

Den anden undtagelse fra det generelle billede af EU som det vigtigste multilaterale forum for dansk udenrigspolitik har været Arktis, herunder Grønland. Dette område er væsentligt forandret i de 20 år siden *Foreign Policy of Small States: the Case of Denmark*. Arktis var ikke et prominent udenrigspolitisk emne indtil sent i nullerne, hvor Grønland og Arktis blev genstand for stærk international politisk interesse – det såkaldte Arctic Turn (Rahbek-Clemmensen, 2018). Kongeriget Danmark har søgt at placere sig centralt i denne udvikling, bl.a. gennem den status som arktisk kyststat, som det dansk-initierede Ilulissat møde blandt de arktiske kyststater knæsatte i 2008. Arktis og Grønlands vigtige placering i dansk udenrigspolitik er bl.a. udtrykt i danske udenrigspolitiske strategier fra 2016 og frem. I forbindelse med the Arctic turn har Kongeriget Danmark ønsket EU-inddragelse i Grønland. Men der har været grænser for, hvor langt denne inddragelse skulle gå. Man har fra dansk/grønlandsk side været interesseret i EU-involvering i grønlands økonomiske udvikling og i videnskabeligt samarbejde, men man ønskede ikke EU-involvering i Grønlands geopolitiske forhold. Dette havde bl.a. grund i, at man fra Kongerigets side var bekymret for, at EU-interne spændinger over for Rusland kunne forplante sig til spændinger i Arktis, som man fra Rigsfællesskabets side lagde vægt på skulle være et lavspændingsområde (Larsen, 2021). København var derfor ikke begejstret for, at EU i sin Arktiske Strategi fra 2021

i højere grad interesserede sig for de geopolitiske forhold i Arktis (Danmarks arktiske ambassadør, 2021).

Spændingsniveauet i Arktis er siden gået op, især efter Ruslands invasion af Ukraine i 2022, hvilket også har været den dansk/grønlandske perception. Nok så vigtigt har Danmark efter præsident Trump II's pres for at overtage Grønland i høj grad forsøgt at inddrage EU og EU-partnerne i netop i den geopolitiske støtte til Kongerigetets suverænitet som en slags blød politisk balancerende over for USA. Dette kan ses som en større vending i den danske politik, som tidligere har været at holde EU uden for geopolitiske overvejelser over området. Danmark har fået klar støtte fra EU og dets institutioner, bl.a. på et ekstraordinært møde i Det Europæiske Råd om Grønland 18. januar 2026. Erklæringen fra formanden Costa efter mødet understregede suverænitets ukrænkelighed, solidaritet med Danmark og Grønland samt EU's vilje til at forsvare sig mod tvang, herunder trusler om told (Det Europæiske Råd, 2026). Samtidig har de største europæiske lande udsendt en støtteerklæring (Statsministeriet, 2026a) og udtalt sig løbende gennem forløbet. Flere europæiske NATO-lande sendte i januar styrker til Grønland under den selvbestaltede Arctic Endurance øvelse fra januar 2026 (Forsvaret, 2026), som kan karakteriseres som et udtryk for hård balancerende – i det små.

Man må antage, at de danske forsøg på at engagere EU som geopolitisk støtte i Grønland vil fortsætte, så længe USA's ønske om at overtage Grønland ikke er taget af bordet og formentligt også mere langsigtet. Med den øgede politiske interesse om Arktis, kan det fra dansk side ikke udelukkes, at den amerikanske interesse for at overtage Grønland kan dukke op igen i andre sammenhænge under andre præsidenter. Samtidig har EU og Grønland i 2024 indgået en aftale om mineralsamarbejde, herunder kritiske råstoffer. Hvor denne aftale kan ses i forlængelse af det primært økonomiske EU-engagement i Grønland, er det klart, at aftalen også kan læses ind i en bredere geopolitisk/geoøkonomisk kontekst, hvor EU ønsker at sikre sig adgang til vigtige mineraler. Endvidere har EU-Kommissionen åbnet et repræsentationskontor i Nuuk. Fra flere sider i EU tales der om, at Trumps trusler mod Grønland har været et vendepunkt mod en ny (og ringere) verdensorden. Så EU's reaktion har ikke kun sigtet mod konkret hjælp til Kongeriget Danmark. Samlet set tyder det på, at EU's engagement i Grønland vil blive mere permanent, også på det geopolitiske område. På baggrund af begreberne fra *Foreign Policy of Small States: the Case of Denmark* kan vi sige, at EU's politik går mod at blive yderligere intensiveret og mere ressourcerig, bl.a. på invitation fra Danmark. Kongerigetets agens hvad angår Arktis er fortsat stærkt artikuleret. På denne baggrund må man forvente, at EU vil få en stærkere rolle som multilateral organisation i dansk udenrigspolitik knyttet til alle aspekter af politikken over for Grønland med Danmark som aktiv medspiller. Det vil NATO dog også blive gennem den fremtidige operation Arctic Sentry i Grønland, som har været drevet af europæisk initiativ. Udover dette vil Arktisk Råd fortsat spille en rolle i dansk udenrigspolitik i Arktis.

Man må antage, at de danske forsøg på at engagere EU som geopolitisk støtte i Grønland vil fortsætte, så længe USA's ønske om at overtage Grønland ikke er taget af bordet og formentligt også mere langsigtet

Så pointen er her, at på nogle af de få områder, hvor EU ikke var den væsentligste multilaterale ramme for dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik i *Foreign Policy of Small States: the Case of Denmark* mit studie fra 2005, Grønland og militær sikkerhed, ser EU nu ud til at komme til at spille en langt mere fremtrædende rolle. På denne måde styrkes tendensen til, at EU er den væsentligste multilaterale ramme for dansk udenrigspolitik og i stigende grad også militær sikkerhedspolitik. Dette illustreres af Statsminister Mette Frederiksens udtalelse forud for Wehrkundekonferencen i München den 12. februar 2026:

Når vi oplever pres udefra, som vi blandt andet har oplevet i Grønland og Danmark den seneste tid, har Europa sendt et klart signal ved stå samlet og stærkt. Men Europa står ved en skillevej. Vi skal forberede os på en ny verdensorden, hvor vi i Europa i langt højere grad end tidligere tager ansvar for vores egen sikkerhed. Det kræver, at vi fra politisk hold starter et gearskifte i den europæiske forsvarsindustri. Vi skal sikre, at virksomhederne øger produktionen og kan levere mere og hurtigere end tilfældet er i dag. For Europa skal senest i 2030 kunne forsvare sig selv (Statsministeriet, 2026).

Larsen (2005) fremhævede også samarbejdet i FN angående konkrete udviklingspolitisk spørgsmål som et af de få policyområder, hvor EU ikke var den primære multilaterale kontekst. Der er ikke umiddelbart tegn på, at dette område har gennemgået eller er på vej til at gennemgå en europæisering på samme måde som den militære sikkerhed og de geopolitiske forhold omkring Grønland. Så dette er et af de få områder, hvor EU ikke er den primære multilaterale ramme for dansk udenrigspolitik. Det er samtidig værd at bemærke, at den danske multilaterale bistand i stigende grad, om end ikke kun, gives via EU (Larsen, 2017: kapitel 7).

Ovenstående betyder ikke, at bilaterale sammenhænge er uvæsentlige i dansk udenrigspolitik, og at disse i nogle sammenhænge ikke kan være langt vigtigere end de multilaterale sammenhænge. Det gælder særligt i forhold til de programlande, der får meget dansk ulandsbistand (Larsen, 2005). Tidligere kunne man også have nævnt det bilaterale forhold mellem USA og Kongeriget Danmark vedrørende forsvarsaftalen om Grønland som et centralt eksempel på et bilateralt forhold af stor betydning. Men som behandlet ovenfor, er der netop fra dansk side blevet udfoldet bestræbelser for at indbinde spørgsmålet om Grønlands geopolitik og forsvar i bredere multilaterale sammenhænge, herunder EU.

Samlet set efterlader det ikke mange sammenhænge i dansk udenrigspolitik, der ikke er koordineret med EU i en eller anden form.

Tabel 1: Udviklingen i EU's rolle i dansk udenrigspolitik 2005-2025

	EU vigtigste multilaterale forum?	EU vigtigste multilaterale forum?
	2005	2025
Udenrigspolitik	Ja	Ja
Udenrigsøkonomi	Ja	Ja
Udviklingspolitik	Nej	Nej (men bevægelse)
Militære dele af sikkerhedspolitik	Nej (NATO/USA)	NATO og EU.
Grønland (geopolitik)	Nej (USA)	Ja

EU som udenrigspolitisk aktør og den danske udenrigspolitiske beslutningsproces

I Folketinget behandles EU's udenrigspolitiske handlen i flere udvalg. Dagsordenen for EU's udenrigsministermøder og EU's øvrige eksterne handlen, f.eks. WTO, præsenteres i Folketingets Europaudvalg, som er det eneste udvalg, der behandler alle dele af EU-samarbejdet. Det er sjældent, at punkterne vedrørende udenrigspolitik er til "forhandlingsoplæg" i Europaudvalget; de er som regel til "politisk drøftelse" på baggrund af en "orientering". Punkter, der kræver lovgivning, for eksempel sanktioner eller tiltrædelse af nye medlemmer af EU, er dog til forhandlingsoplæg (Europaudvalgets sekretariat maj 2024).

Aspekter af det udenrigspolitiske samarbejde behandles også i Det Udenrigspolitiske Nævn, der jo ifølge Danmarks Riges Grundlov, § 19, stk. 3, behandler "enhver beslutning af større udenrigspolitisk rækkevidde" (Retsinformation, 2026). Her præsenteres bl.a. dagsordenen for møder i Det Europæiske Råd., som ofte indeholder punkter om EU's ageren udadtil. Udenrigsudvalget behandler særligt emner, der har at gøre med bistand og forsvarsudvalget emner relateret til den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik.

Der er således parlamentarisk kontrol med Danmarks deltagelse i EU's udenrigspolitik igennem en række folketingsudvalg. Muligheden for parlamentarisk kontrol forekommer ikke at være svagere end kontrollen med den øvrige del af den danske udenrigspolitik. Men det er værd at nævne, at det er en kontrol med den danske regerings stillingtagen til disse spørgsmål, ikke med den endelige EU-stillingtagen, som jo er et resultat af de 27 medlemslandes plus institutionernes forhandlinger. Den parlamentariske kontrol med sidstnævnte ligger hos Europaparlamentet (herunder dets 14 danske medlemmer). Europaparlamentet har begrænset kontrol med EU's udenrigspolitik grundet dets begrænsede kompetence på dette område. Det har dog væsentlig større kompetencer inden for det udenrigsøkonomiske område, f.eks. indgåelse af handelsaftaler.

Den meget brede pallet af emner af global karakter, der normalt præger dagsordenen på EU's udenrigsministermøder, kræver tilsvarende bred indsigt for at kunne påvirkes med synspunkter (for et eksempel på de mange emner, der rummes i dagsordenen for et møde blandet EU's udenrigsministre se Keukeleire og Delreux, 2022: 85). Et relevant spørgsmål er, i hvilket omfang MF'erne er engagerede i behandlingen af EU's eksterne handlen i Folketingets udvalg. Engagerer Europaudvalget (og andre udvalg) sig f.eks. i den fulde pallet af globale udenrigspolitiske spørgsmål, som EU giver adgang til? På Europaudvalgets ugentlige møder er der som regel emner på dagsordenen fra en række EU-rådsmøder, som dækker mange sagsområder, da stort set alle danske ministerier deltager i EU-samarbejdet (Jensen og Nedergaard, 2020). Så opmærksomheden om Danmarks deltagelse i EU's eksterne handlen skal konkurrere med opmærksomheden om andre politikområder, der måske ofte har mere hjemlig politisk interesse. Det er også et åbent spørgsmål, om der hos danske MF'ere er viden og politisk engagement i alle de dele af udenrigspolitikken, som EU's eksterne handlen berører. I princippet åbner EU's udenrigspolitiske dagsorden for danske MF'eres stillingtagen til en bredere række udenrigspolitiske spørgsmål, end dem der normalt rummes i dansk udenrigspolitik. Men om deltagelsen i EU's udenrigspolitik reelt udvider de danske MF'eres globale engagement er ikke givet. Er der engagement og viden blandt MF'ere til at søge at påvirke de mange emner på EU's eksterne dagsorden? Eller er det Udenrigsministeriet, der i hovedsagen definerer den danske linje over for de mange spørgsmål, som bliver rejst inden for EU's udenrigspolitik? Min ovennævnte bog pegede på det sidste (Larsen, 2005), men her er der brug for mere og nyere forskning.

Disse spørgsmål har generel interesse givet EU-samarbejdets betydning som den vigtigste organisationelle ramme for dansk udenrigspolitik og ikke mindst, hvis EU's betydning for dansk udenrigspolitik udvides til nye områder, som analysen i denne artikel har peget på.

Man kunne reflektere over, om de danske parlamentarikere evt. kunne klædes bedre på til at påvirke Danmarks politik i forhold til EU's udenrigspolitiske dagsorden, givet at der er mange områder af EU's udenrigspolitik, der ikke nødvendigvis modsvarer af dansk politisk interesse eller engagement. En mulighed kunne f.eks. være støtte til specifik sekretariatsbistand for medlemmerne på dette område. Udenrigsministeriet laver ganske vist faktuelle notater om emnerne til medlemmerne af Europaudvalget i forbindelse med udvalgets behandling af dagsordenen til udenrigsministrenes møder, så på denne måde får medlemmerne et grundlag for at forholde sig til dagsordenen. Men der kunne evt. være behov for støtte til (eller at partierne prioriterede) en mere politisk stillingtagen til de mindre kendte emner på EU's udenrigspolitiske dagsorden som en del af hvert partis samlede stilling til udenrigspolitik. Når det er sagt, er det ikke givet, at dette ville lede til større udvidelser i det politiske engagement i globale udenrigspolitiske spørgsmål. Muligvis kræver det et hjemligt politisk miljø, som et sådant engagement kan spejle sig i. Det er må-

ske her, at små stater kommer til kort i muligheden for et større engagementet i verden gennem i EU's udenrigspolitik.

Man kunne reflektere over, om de danske parlamentarikere evt. kunne klædes bedre på til at påvirke Danmarks politik i forhold til EU's udenrigspolitiske dagsorden

EU som den stadig vigtigere organisatoriske ramme for dansk udenrigspolitik

Denne artikel har peget på, at EU i lang tid har været den primære internationale organisation, hvorigennem dansk udenrigspolitik er blevet ført eller koordineret på de fleste politikområder. Den har søgt at vise, at denne tendens vil blive yderligere styrket i kraft af to nyere udviklinger: For det første EU's øgede engagement i militær sikkerhed i Europa og, for det andet, EU's stærkere involvering i Grønland, herunder i geopolitiske forhold. Et spørgsmål, der flyder heraf, er, i hvilken grad Folketinget magter at engagere sig fuldt ud i de mange områder af EU's eksterne handlen, som Danmark har mulighed for at påvirke gennem sit medlemskab af EU.

Note

1 Bogens resultater er siden lettere opdateret i Larsen (2017).

Referencer

- Arktisk ambassadør (2021), Svar på spørgsmål af ambassadør Thomas Winkler under konferencen Arctic Circle, 19. oktober.
- Det Europæiske Råd (2026), Erklæring fra formand António Costa om Grønland, www.consilium.europa.eu/da/press/press-releases/2026/01/18/statement-by-president-costa-on-greenland/.
- Europaudvalgets Sekretariat (2024), Interview, Europaudvalgets sekretariat, maj.
- Forsvaret (2026), Arctic Endurance continues throughout 2026, www.forsvaret.dk/en/news/2026/arctic-endurance-fortsatter-i-hele-2026/.
- Jensen, Mads D. og Peter Nedergaard (2020), "Coordination for the European Union: a Strong and Stable Institution", i P. Christiansen, J. Elklitt og P. Nedergaard, red., *The Oxford Handbook of Danish Politics*, Oxford: Oxford University Press.
- Keukeleire, Stephan og Tom Delreux (2022), *The Foreign Policy of the European Union*, London: Bloomsbury.
- Larsen, Henrik (2005), *Analysing Small State Foreign Policy in the European Union: the Case of Denmark*, Houndmills: Palgrave/Macmillan.
- Larsen, Henrik (2020), "Foreign Policy: New Directions in a Changing World Order?," i P. Christiansen, J. Elklitt og P. Nedergaard, red., *The Oxford Handbook of Danish Politics*, Oxford: Oxford University Press.
- Larsen, Henrik (2021), "The Arctic Exception: The Role of the EU in the Kingdom of Denmark's Arctic Policy", *European Foreign Affairs Review*, 26(2): 289-308.
- Larsen, Henrik (2017), *Teorier om Dansk udenrigspolitik efter den kolde krig*, København: Gyldendal/Hans Reitzel.
- Regeringen (2023), *Udenrigs- og sikkerhedspolitisk strategi*, file:///C:/Users/qgv176/Downloads/USS_2023_DK_%20(9).pdf.
- Regeringen m.fl (2023), *Europapolitisk aftale 15 december 2023*, file:///C:/Users/qgv176/Downloads/Europapolitisk-aftale-15-december-2023%20(1).pdf.
- Retsinformation (2026), Danmarks Riges Grundlov, www.retsinformation.dk/eli/lta/1953/169.
- Statsministeriet (2026a), Fællesudtalelse om Grønland, <https://stm.dk/statsministeriet/publikationer/faellesudtalelse-om-groenland/>.
- Statsministeriet (2026b), Statsministeren rejser til Flandern og München for at drøfte henholdsvis europæisk konkurrenceevne og sikkerhed, www.anpdm.com/newslet

terweb/484B5A42724147504679454059/444358467442455A427949425C4771.

Wind, Marlene (2025), "To the Core? Have current Geopolitical Changes Driven EU-Sceptic Denmark Closer to

the Centre of Gravity in Europe?", i Cecilie Felicia Stokholm Banke, Jessica Larsen og Mikkel Runge Olesen, red., *Danish Foreign Affairs Review*, København: DIIS, pp. 85-111.